

Posudek školitele

Piálek Lubomír, 2013. Species diversity and speciation mechanisms in *Crenicichla* (Neotropical cichlids)

Měl jsem tu čest a radost být Lubošovým školitelem po celou dobu jeho studia zde na PřF JU.

Lubošův kariérní postup ho zavedl do dvou protilehlých koutů Jižní Ameriky. Jelikož jsem hned poznal, že Luboš je spřízněnou duší a mimořádně talentovaným jedincem bylo v podstatě celé bakalářské a magisterské studium hledáním problému hodného tohoto talentu. Pro bakalářskou práci jsme tedy vyrazili do Venezuely, nejúžasnější Země Jižní Ameriky, kde jsme mezi stolovými horami chtěli zkusit nalézt svatý grál. Jak se postupně ukázalo, ryby této oblasti jsou zajímavé, ale na mnohem větší prostorové škále než by se dalo obsáhnout s našimi skromnými financemi. Výsledky bakalářské práce, která toto odhalila, jsou je ale stále nejucelenější představou o biogeografických vztazích cichlid na Guyánské vysočině.

V magisterské práci jsme se tedy přesunuli na jih na Brazílskou vysočinu, kterou jsem měl vytipovanou jako druhý potenciálně nosný cíl. A zde jsme se již usadili. Hned na naší první expedici v roce 2007 jsme totiž zjistili, že toto bude země zaslíbená pro studium speciace v řekách a pro pochopení lokálního kontextu vzniku diverzity (ten velký kontext už jsme tehdy měli krásně rozběhnuty). Důvody a výsledky tohoto rozhodnutí konečně můžete posoudit sami.

Klíčem k Lubošově úspěchu bylo mimo Lubošových kvalit (které vychválím v zápětí) několik externích faktorů. Tím prvním bylo setkání s Jorgem Casciottou. Zprvu mu dělalo potíže naučit se českému sarkasmu, ale tréninkem se z něho stal argentinský přeborník a neskonale dokonalý, příjemný a čestný spolupracovník, což je v latinské americe velká vzácnost. Tím druhým zásadním momentem byla eskalace kontaktu s králem exportérů Jihoamerických cichlid, Jensem Gottwaldem. Původně jsme měli vlahý kontakt, kdy jsme od něho ty úžasně nezískatelné ryby draze nakupovali. Ale poté co do toho vstoupily Lubošovi komunikativní schopnosti tak se stal naším dvorním a výhradním dodavatelem cichlid z celé Jižní Ameriky (resp. jejich DNA vzorků). Díky tomu máme dnes největší sbírku DNA vzorků Neotropických cichlid na světě. Jans je expertem na rod *Crenicichla* (poloamatérským přírodovědcem ale hlavně zaníceným akvaristou, cestovatelem, a pašerákem v tom nejlepší smyslu). Díky tomu jsme se finálně odhodlali pustit se do tohoto ohromného sousta (rodu *Crenicichla*), které nelze řešit bez pokrytí vzorky přes celý kontinent.

A tím se dostáváme k Lubošovým kvalitám jež ho během pár let katapultovali na čelní místo ve výzkumu rodu *Crenicichla*, největšího a nejzajímavějšího rodu cichlid v Jižní Americe (nebylo moc koho přeskakovat, protože si na to historicky troufli pouze dva lidé :-). Práce, kterou zde dnes Luboš představuje, je ale jen poměrně malou výsečí jeho výsledků. Díky naší sbírce vzorků totiž paralelně jede ve studiu v podstatě všech skupin Neotropických cichlid s více jak desítkou rozpracovaných rukopisů. Ve všech těchto studiích je Luboš významným hráčem především v analytické fázi, a zde jsou jeho největší kvality. Shodou okolností je Luboš vystudovaný organický chemik (VŠCHT, specializace Matematické modelování a optimalizace, 1990 – já tou dobou nastupoval na

střední školu :-)) a tyto znalosti v době dnes se extrémě rychle rozvíjejících molekulárních a bioinformatických přístupů v biologii může skvěle uplatnit. Poslední článek jeho dizertace je o tom nesporným důkazem.

Dovoluji si tedy tvrdit, že díky Lubošovým kvalitám je jeho dizertace jen první vlašťovkou a předzvěstí jeho budoucího rozletu. Doufám, že mu v tom i nadále bude moje maličkost co k čemu a že díky našemu přátelství a nahromaděnému materiálu a nápadům bude naše spolupráce pokračovat až na věčné časy.

Práci plně doporučuji k obhajobě.

V Českých Budějovicích

17.10.2013

Oldřich Říčan

